

Innspill til ny Afrika strategi fra Sex og Politikk

Sex og Politikk ønsker å takke for godt møte 22.06.2023 og for muligheten til å gi innspill til Regjeringens kommende Afrikastrategi. Vi beklager at dette skriftlige innspillet kommer sent, men håper likevel at det kan være nyttig for arbeidet med strategien.

Vi ønsker spesielt å fremheve at strategien må inkludere:

- Viktigheten av å styrke seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR), spesielt kroppslig autonomi, helhetlig seksualitetsundervisning, tilgang til trygg og lovlig abort og prevensjonsmidler, og ikke-diskriminering på bakgrunn av kjønnsidentitet og seksuell orientering. Her er både finansiering og politisk innsats viktig.
- Norges rolle for å bidra til å nå målet om universell helsedekning med inkluderende SRHR-tiltak.
- Støtte til kvinneorganisasjoner, LHBTI-organisasjoner og ungdomsorganisasjoner i arbeidet for å fremme menneskerettigheter.

Rapporten fra NUPI som ble delt i forkant av innspillsmøtet har mange viktige punkter. Dessverre har den ikke reflektert rundt likestillingsagendaen, og dermed utelatt viktige analyser og tiltak for kjønnslikestilling, inkludert jenters, kvinners og LHBTI-personers seksuelle rettigheter. Samtidig vet vi at dette er områder under press i mange land på det afrikanske kontinent, som er sentralt i regjeringens politikk og som det er tverrpolitisk enighet om. Norge har dermed en unik posisjon globalt og i strategisk arbeid med partnere på det afrikanske kontinent. Vi regner derfor med at likestillingsagendaen også vil bli inkludert i den kommende Afrikastrategien, med særlig med fokus på SRHR.

Afrikastrategien må:

- Ha et sterkt fokus på viktigheten av et godt helsetilbud for alle, særlig primærhelsetjenesten og inkludering av seksuell og reproduktive helsetjenester i arbeidet for universell helsedekning. Et særlig fokus på unges tilgang til helsetjenester og SRHR er viktig.
- Understreke behovet for økonomisk og politisk støtte til sivilsamfunnsaktører som jobber for SRHR. Da særlig nasjonale rettighetsorganisasjoner og ungdomsorganisasjoner som kjemper for tilgang til helhetlig seksualitetsundervisning for ungdom, skeives rettigheter, tilgang til trygg abort og prevensjonsmidler.
- Understreke behovet for støtte til og samarbeid med forskningsinstitusjoner og bidra til lokal kunnskapsproduksjon som sikrer kunnskapsbasert politikk og tjenester.
- Bygge videre og forsterke de gode initiativene som er gjennom både UNESCO og UNFPA i samarbeidet med nasjonale myndigheter og innfrielsen av menneskerettighetene. Samt utforske Norges rolle i å fremme SRHR gjennom FN systemet i tillegg til nasjonalt sivil samfunn.
- Utforske muligheter med AU og andre regionale aktører for å styrke SRHR og bygge videre på det regionale rettighetsgrunnlaget for SRHR og likestilling.

Hvordan ser dere Afrikas muligheter og utfordringer i et tiårsperspektiv? Hvilken rolle bør Norge spille?

Siden tusenårsmålene og oppstarten av bærekraftsmålene har vi sett en fremgang på flere av indikatorene som har med seksuelle og reproduktive rettigheter slik som; reduksjon i mødredødelighet og i dødsfall på grunn av farlig abort, tilgangen til prevensjon har økt, og det har vært en positiv utvikling for økt anerkjennelse av like rettigheter for skeive i flere land. Dette betyr at det er en rekke gode erfaringer som kan bygges videre på og skaleres opp for å sikre videre positiv utvikling og en større innfrielse av rettigheter.

Samtidig har vi også sett hvor sårbar fremgangen på området er, med tilbakegang under pandemien, økt tenåringsgraviditeter, frafall i skolen, økt vold og bruk av skadelige skikker.

Det er et press mot kvinner, jenter, skeive og marginaliserte gruppers rettigheter i mange av de afrikanske landene, med økte motkrefter mot SRHR og likestilling. Den nylig vedtatte anti-homoloven i Uganda og et lignende lovforslag i parlamentet i Ghana er eksempler på dette. Motkreftene merkes i globale fora, der forhandlingsklima tilspisses, og gjennom økt finansiering, på det afrikanske kontinentet, av organisasjoner som motarbeider menneskerettighetene. Støtte til og samarbeid med nasjonale/lokale sivilsamfunnsorganisasjoner og menneskerettighetsaktører er sentralt for å støtte en styrking og motvirke svekkelsen av seksuelle rettigheter. Norge har en viktig rolle å spille for å både fortsette de gode trendene/utviklingen og samtidig støtte aktører som kjemper for å beholde og styrke menneskerettighetene.

Norge er i en unik stilling med bred politisk og samfunnsmessig enighet på et felt som mange land og aktører synes er problematisk eller ikke ønsker å engasjere seg i. Selv den største bistandsaktøren på området, USA, er en høyst usikker støttespiller slik endringene under gjeninnføringen av den såkalte «Global gag rule» under Trump-administrasjonen viste. Her kan Norge utgjøre en forskjell som en stabil og forutsigbar samarbeidspartner over tid, både økonomisk og politisk. Det er en fordel som bør vektlegges i en ny strategi.

Hva er de største demokrati- og menneskerettighetsutfordringene i afrikanske land i dag? Hva er løsningene, og hvordan kan Norge bidra?

Skeives rettigheter

Disse er under hardt angrep og brukes som et politisk maktmiddel. Samtidig vokser den skeive bevegelsen og sivil samfunn som inkluderer skeive i sitt rettighetsarbeid. De som jobber med dette, må ha finansiering og politisk støtte for å kunne opprettholde arbeidet i et ofte tøft klima.

Trygg abort

77% av abortene som utføres i Afrika sør for Sahara regnes som utrygge. Globalt er andelen utrygge aborter 45%. Afrika sør for Sahara har fremdeles den høyeste dødsraten på grunn av utrygge aborter globalt, til tross for at dette er relativt enkelt å unngå. Mange dødsfall og

varige komplikasjoner kan unngås gjennom bedre tilgang til abort medikamenter, styrket helsetjenestetilbud/ sektor og tilgang til informasjon. Politiske reformer, avkriminalisering og universell helsedekning er viktige tiltak for å oppnå dette. Det er viktig at lovverk gir rom for å innfri denne delen av retten til helse, i tråd med de økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene. I tillegg er det viktig å sikre tilgang til disse helsetjenestene, uten diskriminering. Forskning og erfaring fra våre samarbeidspartnere viser at det er store ulikheter i tilgangen til trygge abort-tjenester, og at økonomi og om du bor på landsbygda eller i byen spiller inn på om du får en trygg abort eller må ty til en utrygg tjeneste.

På vår [markering av den globale dagen for trygg og lovlig abort, 28. Sept. 2023](#), kom innspill fra forskere og sivilsamfunn til hva som må gjøres for å sikre bedre tilgang til trygge abort-tjenester på det Afrikanske kontinent:

- Tilgangen til helsetjenester må styrkes og opplæring av helsepersonell prioriteres for å øke tilgangen til gode og trygge abort-tjenester.
- Tilgang til informasjon og kunnskap om trygg abort for unge og voksne.
- Mer forskning og data på situasjonen i enkeltland for å bidra til politikk og tjenester som er kunnskapsbasert.
- Inkludering av medikamenter for abort (misoprostol og mifepristone) på nasjonale lister for essensielle medisiner.
- Fjerne/reducere kostnadene for trygge abort-tjenester.
- Ha lover og politikk som gir tilgang til trygge tjenester uten fysiske, økonomiske og moralske barrierer.

For å fortsette den positive utviklingen må innsatsen styrkes. Norge er en viktig aktør som kan være en stabil partner. Støtten til abortfeltet er ustabil, særlig på grunn av USA sin "global gag-rule" politikk. Dette kan bidra til at jenter kan fullføre skolen, få større mulighet til økonomisk selvstendighet og ikke minst en bedre helse – for ikke å si overleve!

[Tilgang til helhetlig seksualitetsundervisning](#)

Helhetlig seksualitetsundervisning er et tiltak som henger tett sammen med bedre tilgang til helsetjenester, reduksjon i farlige aborter, forebygge diskriminering av skeive, forebygge hiv og styrke likestilling. Vi ser en positiv utvikling ved at flere land inkluderer elementer av seksualitetsundervisning i planer og tiltak i og utenfor skolen. UNESCO, UNFPA og nasjonale organisasjoner spiller sentrale roller i dette arbeidet. Det er også flere regionale initiativ hvor myndighetene har forpliktet seg til å bedre seksualitetsundervisningen. Samtidig er motstanden også til stede og en styrket innsats som jobber på flere akser er viktig slik som politisk, opplæring av lærere, pensum til skoler, inkludering av ungdom selv, og holdningsskapende arbeid i samfunnet.

Det afrikanske kontinent har en svært høy andel barn og unge som krever sin plass og som må aktivt inkluderes i utvikling av initiativ, implementering og evaluering. Mekanismer for deltagelse eksisterer allerede ved ungdomsdrevet organisasjoner, utvalg og representanter. Dette bør løftes gjennomgående i strategien. Vi henviser videre til rapporten utviklet av Sex og Politikk og Redd Barna [ASRRH for a healthy future](#) som dokumenterte gode måter å sikre SRHR for ungdom.

Hvordan ser rollen til bistand i Afrika ut fremover?

Bistand vil fortsette å spille en viktig rolle fremover, i tillegg til nasjonal finansiering og initiativ fra privat næringsliv. SRHR er et felt som i de fleste land er kontroversielt og ikke prioritert. Dermed er det også et område hvor det er utfordrende å jobbe som sivilsamfunn og drive rettighetsarbeid. En videre støtte til rettighetsarbeid, inkludering av marginaliserte grupper, utvikling av et helhetlig tjenestetilbud for alle vil derfor fortsette å være en viktig oppgave for bistand og andre initiativ.

Det er derfor viktig at Norge fortsetter sin innsats innen likestilling og SRHR, og tar en større lederrolle. Det krever aktivt arbeid både med finansiering og på politisk plan fra lokalt til globalt nivå. SRHR er et område som bør være gjennomgående i strategien. SRHR legger grunnlaget både for individuell helse, innfrielse av rettigheter, likestilling og en bærekraftig samfunnsutvikling.